

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio IX. Quando fit talis denunciatio, quod hæc vel illa persona interfuerit conuentibus sagarum, an requiratur specificatio temporis & loci, vel vtrum sufficiat generalis denunciatio plurium ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

qui autem contempnum me, erunt ignobiles. *Eccē dies veniunt: & præsidium brachium, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.*] 1. Reg. 2. 30. Cur iudici tam grauius minatus? an quod veneno vel ferro aliquos interemerat? an potius quia Deo illatam à filijs iniuriam satis vltus non erat? Scilicet minus Sacrilegæ sunt sagæ, quam filij Heli.

Sed obijcitur Carolina sanctio, & male obijcitur ex arg. 109. Multiplici enim solutione sine negotio remouetur. Potest dici cum Friburgensibus, in d. sanctio nomen, *Zauberey*, accipi in generaliore & latiore significatione, quatenus & Magiam & maleficium complectatur. Nam ex Germanicæ linguæ proprietate liquet & magos & maleficos, *Zauberer*, vocari. Ideo cum magi & malefici strictè sumptis vocabulis valde differant, ut docet *Binsf. in l. multi. C. C. de malef. & mathema. in prin.* & grauius sit delictum maleficorum, nihil mirandum si distinctas vtrique crimini pœnas Imp. præfixerit. Vel cū *Linsfeldio. in l. C. de malef. & mathemat. circa fin. concl. 2.* Imperatorem in hac constitutione non loqui de delicto Magiæ secundum totam eius latitudinem, qua comprehendit ut species diuinatorem, Amatoriam, & Maleficam seu veneficam, sed secundum vnam speciem, nempe tertiam, quatenus veneno grassantur; & hominibus inmentisque nocent. *l. l. C. de malef. & mathemat.* Constituire itaque, ut si veneno grassentur, & de facto hominem, iumentūve necassint, comburi debere: si vero effectus seu nocumentum hoc secutum non fuerit, tunc non ordinaria ignis extraordinaria pœna prudentis viri arbitrio puniendas. *l. sunt quadam D. de extraord. crim.* Vel denique ut olim respondit; illic Imp. non negare quin ma-

A | leficæ sicum dæmone fuerint fœderatæ, si in conuentibus consueta fecerint: morte plectendæ sint: sed sancire, si venenariæ sint, semper igne puniendas; si vero non sint venenariæ arbitrio iudicis puniendas, hoc est aliquando igne, aliquando alio supplicio. Nec enim (ut volunt aduersarij) idcirco venenarijs rogum intentat, quod alios minus noxios censeret reipubl. (contrarium iam docui) vel quod in istis detegendis minorem iudicis sollicitudinem exigeret (quod de tam pio & diuini honoris & fidei vsque adeo Zeloso principe non est credibile:) sed quoniam volebat cauere, ne iudices errarent existimantes in damnis per hoc crimen illatis, eodē arbitrando modo, quo de ceteris criminib. damnificantib. vel personarum occisarum qualitate, pœnæ magnitudinem moderantur, vel etiam putarent tales noxios veneficos sicut cæteros homicidas decollandos: id inquam ne censerent, sed intelligerent quam atrox crimen sit veneno & ope dæmonis quē tollere, ideo huiusmodi reos omnes voluit vltimè incendio absumi. De ceteris criminibus à lamijs designari consuetis, id noluit exprimere, quia satis censuit iudicibus id persuasum, ipsi Germaniæ praxi, iam à Friderici & Maximiliani primi temporibus recepta, cui non est censendus voluisse tam clanculum, & obicure per consecutionem quandam detrahere.

QVÆSTIO IX.

E | Quando fit talis denunciatio, quod hæc vel illa persona interfuerit conuentibus sagarum, an requiratur specificatio temporis & loci, vel virum sufficiat generalis denunciatio plurium absq. huiusmodi circumstantiis ad inquisitionem & orturam?

lcvt iure communi ordi-
naria in accusatione expri-
mi debet locus & tempus;
non dies, sed mensis annuq;

l. libellorum D. de accusat. & ibi Bart. n. 2. supra c. fin. §. libellorum 2. q. 8. quando factum semper, non vna die certa punibile est, Barthol. vbi num. 12. Sic etiam in particulari inquisitione, quia Iudex tunc vicem subit accusatoris: Bart. in l. 2. §. si publico num. 12. D. de adulter. communiter receptus, iuxta Aretin. & Felin. in c. qualiter §. debet de accusat. & totius mundi praxim iuxta Ang. in l. ea quidem num. 3. C. de accusat. Bossius tit. de inqu. sit. nu. 90. Clarus §. fin. q. 31. num. 11. & ideo, vt reus suas defensionis queat instruere, debet in inquisitione etiam diem exprimere; si reus id petat; quia forte vellet docere se tum alibi fuisse, Barth. in l. is qui reus D. de publ. iudic. numero 2. & quamvis Imola contrarium senserit, ibidem tamen communiter doctrina Barthol. obrinuit, las. in l. 2. §. si quis Ephesi D. de eo quod certo loco. Bossius sup. num. 92. Giga de crimin. las. Mar. tit. qualiter procedatur. q. 3. Clarus q. 12. n. 6. & 9. Angelus & August. in addit. ad Angel. in gloss. de anno presente num. 2. Mascard. conclus. 512. num. 3. Farinac. quest. 1. nu. 20. Iam iudex tamen quam accusator, si dicerent se diem ignorare, & id confirment Sacramento, excusabuntur, Clarus d. q. 12. n. 9.

Immo tam necessarium est regulariter vt in accusatione & inquisitione speciali locus, annus ac mensis criminis inferantur, vt etiam parte non petente, ipso iure censeatur inquisitio aut accusatio nulla, vtpote deficiens in substantialibus: ita post Alexandr. & plurimos ex communis sententia Clarus d. numer. 6. & Farinac. d. quest. 1. num. 11. & 15. Quæ vt certa sunt in criminibus non exceptis; optime facturum iudicem, ad hoc

A vt plenissime muneris suo satisfaciatur; si factum sit huiusmodi cuius annus & mensis ac locus à denominante exprimi non difficulter queat; si de his circumstantijs nominantem interroget, hoc tantum volui in disquisit. lib. 5. sect. 3. sub lit. L. vers. tertio requiritur, vt nominans diligenter, non vero, quod si in crimine Magie, maxime si plurium adfit nominatio, hæc interrogatio & expressio loci ac temporis prætermissa fuerit: ideo inquisitionem nullam redderet.

B Illis enim assentior, vt & Friburgenses, qui asserunt in criminibus exceptis prædictis solemnibus, quoad additionem loci & temporis, non requiri. gloss. in princ. verb. & instituendo Instit. de publ. Bald. ca. 1. num. 20. Quibus modis Feud. amit. Angel. de maleficiat. vers. falsario numero 37. vers. hæc est quedam inquisitio. Hippol. de Marfil. sing. 163. Ferrantes Garz. areus inter cons. rimin. vol. 1. cons. 125. Menoch. cons. 90. num. 88. & 91. lib. 1. Ziberius Decian. cons. 18. num. 22. vol. 1. dixi d. libr. 5. sect. 2. §. Tertio requiritur ad formam, & hoc voluit vnus pro parte aduersa consulentium in scripto cuius initium: Opere pretium videtur, hsc ce verbis: Necesse non est omnes huiusmodi circumstantias à denunciatori- bus indicari, præsertim quando huius rei impedimenta legitima adferuntur apparet, ex quibus iudicis animus moueri potest, vel quasi certo credat denunciante vera dicere. Quod & probat, quia iudicis arbitrio (ait) relinquitur, vtrum indicia ad torturam sint sufficientia.] Sunt & alie rationes pro hac decisione, quia quando idem crimen sæpius ordinarie, quasi ex consuetudine patrat, locis maxime varijs, & vt plurimum incertis vel incognitis, aliquando etiam ornatu toto loci ficto, & præstigijs instructo,

vix potest circumstantia loci & temporis certo exprimi; loci quidem propter patagium illud præstigiōrū; temporis propter actuum frequentiam: accedit quod in his conuentibus sæpe inebriantur, quod omnia fanatico ritu peragantur; quibus rebus memoria facile perturbatur quoad locum & tempus, sed non tam facile quoad personas; quod docet quotidiana experientia. Vidimus enim quod ebrios licet compotiores suos probe nouerint, & eorum memores sint, temporis tamē & loci ubi sympolium fuit, non recordentur. Sane quod frequentia & iteratio actuum memoriam confundat, testatur Bofsius, *de opposit. contra test. numer. 40.* & quod in his criminibus quæ iterari & frequentari solent, tempus & locus non sint de substantia, & ideo prædictarum circumstantiarum omisio non vitiet depositionem merito multi tenent. *Felin. in cap. cum causam. numer. 13. & seq. de test. Ioann. Crotus tractat. de test. part. 7. 142. Ioachim. Mysing. cent. 2. obseruat. 20.*

Item quando agitur de probatione alicuius actus puta criminis aut alterius rei in genere, quæ ex pluribus actibus deducitur (vt si quæras, num aliquis sit cōcubinarius, vsurarius, &c.) tunc testes singulares in circumstantia loci & temporis recipiuntur. *gloss. in l. ob carnem. D. de testibus Couarr. à Leyua lib. 3. resolut. capit. 3. numer. 5. Maschard. de probation. vol. 2. conclus. 856.* cur non etiam testes generales seu de solo crimine tali (quale est strigarum crimen quoad conuentus) generaliter absque his circumstantiis deponentes admittantur in ordine ad torturam? *Maschard. d. loco numer. 17.* Si obijcias cum quibusdam. l. 3. D. de accusat. & l. in causis, C. eod. Respondetur DD. II. in

A | criminibus exceptis locum non habere; vt patet de crimine falsi, l. ubi falsi C. ad leg. Cornel. de fals. tenent hoc Bald. in cap. 1. in titul. quibus mod. feud. amit. ex d. gloss. instit. de publ. iudic. in princ. *Purpurat. in republ. l. edita numero 54. C. de edēd. Cephal. conf. 304. nu. 115. Rumin. lun. conf. 18. sub. numer. 72. Farinac. quæstion. 1. numero 13. & alij supra citati vers. illis enim assentior.* Et de crimine læsæ Maiestatis humanæ, *extrauagan. ad reprimendum, ibi, super dicto crimine, & ibi Bartholom. Item Gigas post Salic. & Praposit. in d. titul. qualiter in crimin. læs. Maiesta proced. quæstio. 10. Decian. conf. 18. num. 72. libr. 1. & inde ducto argumento de crimine læsæ Maiestatis diuinæ, vt est hæresis, Angel. in Authent. Quomodo oportet Episc. §. final. & Angelus Aretin. in prax. d. vers. hæc est quadam inquisitio.* Vnde ad crimen Magiæ valida est consequentia, quod rarissime caret hæresi, aut Apostasia; & ipsa quoque crimen est successiuum, & ideo solemnitas expressionis temporis & loci in eo non exigitur, ne quoad mensem quidem aut annum, vt bene Farinacius *d. num. 17.* cuius doctrina vera est. siue id Barthol. voluerit, *in d. l. libellorum. num. 10. 16.* siue potius contrarium, vt non male quidam contendunt.

D | Obijcitur nostræ sententiæ constitutio Carolina articul. 31. cond. 2. *Respondeo*, eam iubere, vt interrogentur de omnibus circumstantiis necessariis, & non nimis, difficilibus (nam hæc pro impossibilibus habentur) denunciatis; quales de conuentibus videntur istæ. Nec enim credendus est optimus & prudentis Imperator voluisse, iudicia retardare, denunciatis ad mortaliter impossibilia, iudices vero ad superflua cogere, cum tanto reipub. damno.

Ditthe i-

Difficilior obiectio est, non posse reis denunciatis defensionem tolli, quæ iuris naturalis est; ea autem in eo hic consistit, vt delati possint probare suum alibi (vt vocant) quod facere nequeunt, nisi locus & tempus conuentuum in quibus dicuntur vitæ specificetur. *Respondeo*, in hoc nostro casu exceptionem istâ friuolam iudicandam, quod vt intelligatur, paulo tilius hoc argumentum & solutio debent explicari. Qui contendunt defensionem hanc necessariam, quam vocant defensoriam negatiuæ probationem; vel loquuntur de defensione in genere, vel tantum de defensione iuris positiui: vt rous modo loquantur, vitium est in ratiocinatione & captio: hoc vt liquido appareat, suppono, vt verissimum ex aurea Balde doctrina, defensionem indicialem esse triplicem, vnam iuris naturalis, aliam iuris gentium, tertiam iuris positiui: seu, quod in idem recidit, duplicem, vnam iuris diuini, alteram iuris humani; & illam quæ iuris diuini est seu naturalis aut gentium, à nullo Principi. m seu hominum tolli posse; quæ iuris humani est seu positiui, ab illis tolli posse, qui hoc iure sunt superiores ac potiores. *hac fufe Bald. tractat. de statutis à num. 75. Medices tractat. de foriuris casibus quæstione 8. à num. 9 Zanchinus Hugolin. tractat. de heret. in prin. & sic concilianda pugna DD. negantium defensionem reis adimi posse, & aientium id nonnunquam Principi licere.*

Hoc posito, quod commune accertum est tota dissentientiū ratio in hoc Syllogismo concluditur;

*Reis non est tollenda defensio:
Sed probatio negatiua est defensio:
Ergo reis tolli non potest.*

ET SVBDVNT.

*Tolleretur autem denunciatis negatiua probatio, si non esset necessaria expressio loci & temporis in denunciatione ista:
Ergo non licet illas circumstantias omittere: & si sint omisse, nullius pretij futura denunciatio.*

Respondeo, vel nihil concludere contra nos vniuersalem argumentationem, vel falsam esse maiorem & fallum cõcludi ex vna præmissarum falsa. Nihil concludit, si maior est particularis, idem, quod, *Quadam defensio non est tollenda*: tunc enim negaretur probatio negatiua esse illa quæ non sit tollenda, sed aliqua alia: & sic nihil in proposito cõcluderetur. Falsa autem foret maior si sit vniuersalis, significans quod, *Nulla defensio rei tolli potest*. Nam defensiones iuris positiui ex causa tolli possunt, & friuolæ omnes tolli debent.

Si res ponderant se maiorem restringere ad omnes quæ sunt iuris diuini, seu naturalis aut gentium: tunc negatur talis esse ista probatio negatiua: quia est iuris mere positiui, pertinet enim ad modum defensionis, qui est humanus iuris, licet ipsa defensio secundum se sit iuris diuini, ideo receptum est axioma, modum defensionis, non modo per Principem, sed per statuta quoque ciuitatum tolli posse, *Bald. & Medices supra Barbat. tractat. de Cardin. legato à latere. par. 2. q. 4. num. 3. Quimilinus Mendoz. tract. de inhi. q. 71. nu. 10. & Rodanus tract. de spolijs E. clef. q. 13. nu. 10. & multis Farinacius, q. 39. nu. 23. in fin. & quod ordinaria etiam potestate in criminalibus ex iusta causa ipsamet iuris positiui defensio à iudicibus tolli possit regulariter, & id sepe factum docent non pauci, Farinac. vbi sup. numer. 24. & 144 & n. 102. & 107. Franc. viuius vol. 2. comm. opinio. opinione. 717. Mench. 43*

cap. 36. *Illustr. q. & cum afflicto Baiardus addit. ad Clarum d. §. fin. q. 49. numer. 54.* qua de re nihil affirmo vel disputo: id tantum quod mihi sufficit, contendo iudices supremos, qui auctoritate Principis iudicant, tunc posse iuris positiui defensiones adimere, quando friuolæ sunt: tales autem censeri, quando tantum videntur viles protelâdo iudicio, ne tam cito lis ad exitum perducatur, nec ad summam seu liberationem reo sunt profutura. Huiusmodi, quæ reum non releuarent, defensiones posse iudicem tollere, traditū ab Alexād. Bursato & Bosio, leges apud Farinac. d. *quæst. 39. numer. 77. & 78. num. 79.* non reprehendit hanc illorum sententiam; sed quod ijdem iudicibus ad deceptionem reorum viam aperirent, dicendo reum interrogatum debere exprimere qua defensione uti vellet, ut si iudex postea hoc prætextu exprimentem eluderet; id est, quod merito reprehendit. Etenim vir prudens doctusque ignorare minime potuit, defensiones, quæ reo non forent viles, esse friuolas, & proinde iudicium curandas. *Vitalis de Camban. tractat. de clausulis. numer. 3. vers. nil nouari, ex l. ult. de procurat.* Hanc vero defensionem, quam aduersarij contendunt tolli non posse, de hoc friuolarum numero probatur; primo, quia cum negatiua, quæ non cadit sub censuram sit plane improbabilis, adeo, ut reddat testem de falso suspectum, *Curius de testibus num. 53. Herculian. tract. de negatiua probanda num. 124. ad seqq.* nos autem hic versumur in probatione intuitiua, contra quam negatiua non admittitur, nisi sit loco & tempore coarctata: (*Sic ex Baldo Casonus tract. de malefic. cap. 6. num. 6.*) Quia non potest talis negatiua probari, nisi per contrariam intuitiuam, probantem affirmatiue. quod illo tempore in alio tali

A vel loco illam personam viderint: *Sic Herculian. sup. n. 152. 154. & 246. cum seq.*) inde consequitur in casu chorearum & conuentus, in quo plerique inculpantes nec loco nec tempore suam denunciationem coarctarunt, non posse probabilem esse istam negatiuæ contrariæ probationem, quando denunciante sunt mortui, & proinde non possunt illas circumstantias addere, quibus contradicens negatiua per contrarias circumstantias stabiliatur. Deinde versumur in crimine successiuo, in quo non sequitur, Petrus tali die non interfuit choreæ; ergo nec alijs diebus: nam depositio Petrus interfuit choreis generalior est inculcatis, quam ut possit tempore hoc vel illo coarctari: nec contrarium, magis videtur probari, quam si de hæresi accusatus, quia concionibus interesse visus fuit, probet se non esse hæreticum, quia tali vel tali die ad hæreticorum concionem non accesserit; fieri enim potest quod alio tempore accesserit. *Vide Menoch. d. cons. 100. numer. 92.* Tertio in nostro casu ut contra affirmantem intuitiuam consideratione digna sit negatiua indirecta de visu, debet ea huiusmodi esse, in qua constet de negatiua deponentes illi loco temper præsentem fuisse & vidisse, & audiuisse, & fieri non potuisse, ut visu vel auditu fallerentur: *Colligitur ex Mascar. vol. 2. de probat. conclus. 1091. numer. 9.* Quia necessarium est ut ex negatiua indirectæ probatione non suspicio tantum, sed scientia gignatur, ut per illam affirmatiua directa de visu elidatur: tanta vero certitudo, in præseti negotio nullo modo potest haberi. Nam strigiportia & conuenticula lamiarum sunt nocturno tempore, cum familia tota atque adeo mariti in lecto iacentes eodem, dæmonis sapentissimo, ro arte ac ope, somno profundissimo,

Rrrr

& morti

& morti simillimo compositi tenentur, quo ergo pacto tales dormitantij de visu poterunt testari, & dicere se tota illa nocte vigilasse? casu id vix potest accidere: ex curiositate, nunquam, nisi præcedat suspicio, quam hic aduersarij abnuunt, si faterentur, hæc ipsa foret pro indicio nouo iudici haud aspernanda. Quarto solent lamia, cum exeunt ad conuentus domum suam fascinationibus implere, & vicarium dæmonem domi in mariti thalamo supponere loco suo; quod multis exemplis confirmant Binsfeldius & Remigius, & alij, & non infrequens esse conitat: quod si ipsi nonnunquam domi remaneant, comparent in conuentu per substitutum, vt faciebat Doctor Fleatencis cõsiliarius Treuericus, & propterea consequeretur, ego illã tali nocte vidi domi suã: ergo non fuit visa in choreis: Immo potius, quia in choreis visa in substituto, seu repræsentata; merito iudex colligit se ad torturam debere procedere, nec negatiuas probationes tales sibi expectandas: cum non constet innocentes vllos solere repræsentari.

Equidẽ habeo pro manifesto, quod si probatio ista negatiuã in hoc casu admitteretur, & complices de choreis semper in denunciatione ad locum & tempus coarctarentur, idque vt substantiale denuntiationi necessariũ iudicetur: fere omnem aditum obstrui quæstoribus ad veritatem inueniendam. Nam vix vlli complices poterunt satis certo illas circumstantias exprimere, & probare: neque per hoc eo magis iudices de innocentia denunciatorum fient certiores: cacodæmoni vero fuerit facillimum officijs & fascino-rijs præstigijs, quandocunque ei collibebit, per delusos ijs testes, mancipia sua torturæ eripere, ad summam Dei

A Opt. Maxim. iniuriam, ad iusticiã dedecus, & totius humani generis exitium.

QVÆSTIO X.

B An in hoc crimine vel alijs exceptis, testi. singulares in circumstantijs, dummodo concordent in effectu, substantia & fine, admittantur, & an huiusmodi testes singulares, quando plures sunt, faciant indicium ad torturam?

C Væ sunt quæstionis partes: ad quarum resolutionem præmitto DD. sententias adeo hac in materia fidei, quam merentur testes singulares, esse varias, vt vix sit operæ pretium eas recensere, legatur, Anton. Gabrielius lib. 1. comment. opin. tit. de test. con. l. 2. & Ios. Mascard. d. vol. 2. conclus. 856. Gottus de test. part. 7. tit. de forma in test. ex am. obseruat. num. 131. Simanca. Cath. instr. tit. 64. n. 65. & seq.

D Suppono, quod omnes concedunt, testem singularem dici duobus modis, primo stricte, proprie ac absolute, cum quo ad eundem actum & personã nullus alius testis concurrat quoad effectũ, substantiam & finem; vt pote quia quod alij deponant non subordinatur ad id quod alter deposuit, seu tendit ad aliũ effectum, & finem. Secundo laxius, & minus proprie & secundum quid vocari singularem, quia alij nõ conueniunt cum eo in quibusdam circumstantijs, tamen conueniunt in substantia criminis & tendunt ad eundem effectum & finem probandum.

E Quoad primi generis singularitatem probabilior mihi videtur sententia ad condemnationem illos non sufficere, ad probandum crimen aliquod in spe-

cie,